

Verbindingenstatuut

Opgesteld door	Beebs Looman
Afdeling	Bestuursondersteuning
Versie	Definitief
Datum	15 november 2016
Vastgesteld bestuur	26 oktober 2016
Goedgekeurd RvC	22 november 2016

Inhoud

	Pagina
Inhoud.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Status van het verbindingsstatuut (Aedes model).....	4
2.1 Definitie van verbindingen.....	4
2.2 Doel van het verbindingsstatuut.....	5
2.3 Positionering van het verbindingsstatuut.....	5
2.4 Vaststelling, goedkeuring en wijziging van het verbindingsstatuut.....	5
2.5 Versiebeheer en evaluatie.....	5
3. Aangaan van verbindingen (Aedes model).....	6
3.1 Reden aangaan verbinding.....	6
3.2 Kaders aangaan verbindingen.....	6
3.3 Besluitvormingsdocument.....	6
3.4 Goedkeuringsvereisten Minister aangaan verbinding.....	7
4. Wettelijke kaders beheer verbindingen (Aedes-model).....	8
4.1 Actieve informatieplicht.....	8
4.2 Financiële continuïteit in geding.....	8
4.3 Benoemingsvereisten.....	8
4.4 Verslaglegging.....	8
4.5 Werkdomein verbonden ondernemingen.....	9
4.6 Dienstverlening.....	9
4.7 Reglement financieel beleid en beheer.....	9
4.8 Goedkeuring vervreemding van aandelen.....	10
5. Beheer van verbindingen bij GroenWest.....	11
5.1 Toetsingskader en periodieke (beleids)evaluatie verbindingen.....	11
5.2 Belang van de verbinding en eisen aan beheersing.....	11
5.3 Financiële beleid en soliditeit samenwerkingspartners.....	11
5.4 Accountantscontrole.....	11
5.5 Het beëindigen van een verbinding.....	12
5.6 Integriteit.....	12
6. Inrichting van verbindingen bij GroenWest.....	13
6.1 Organisatorische en administratieve inrichting: verbindingendossier.....	13
6.2 Procuratie en tekenbevoegdheid.....	13
6.3 Risicomanagement.....	13
6.4 P&C-cyclus.....	13
7. Governance- en Toezichtstructuur bij GroenWest.....	14
7.1 Governance-structuur.....	14
7.2 Toezicht.....	14
7.3 De rol van de RvC van GroenWest bij verbindingen.....	14
Bijlage 1 Verbindingenstructuur GroenWest.....	15
Bijlage 2 Verbindingendossier GroenWest.....	16
Bijlage 3 Toetsingskader verbindingen GroenWest.....	17
Vervolg bijlage 3: Financiële toets Verbindingen GroenWest.....	18
Bijlage 4 Wettelijk kader: statuten verbindingen (Aedes model).....	19
Bijlage 5 Wettelijk kader: extern toezicht (Aedes model).....	20

1. Inleiding

Dit verbindingsstatuut geeft de uitgangspunten die GroenWest hanteert bij het aangaan, onderhouden en ontbinden van verbindingen. Voor de uitvoering van onze taken kan noodzakelijk zijn om in de samenwerking met andere partijen een verbinding aan te gaan. Hiermee voldoen we aan de Woningwet 2015 en de Governance Code voor Woningcorporaties 2015. Er is gebruik gemaakt van het model verbindingsstatuut Aedes en VTW. Overigens heeft GroenWest een beperkte verbindingsstructuur (bijlage1). De verwachting is dat er weinig verbindingen bij komen.

Najaar 2016 gaat GroenWest administratief DAEB/niet-DAEB scheiden. Er ontstaat geen deelneming uit de scheiding DAEB-NIET DAEB. Wij zien vooralsnog een zeer beperkte niet-DAEB opgave voor de komende jaren.

2. Status van het verbindingsstatuut (Aedes model)

2.1 Definitie van verbindingen

GroenWest sluit voor de definitie van het begrip ‘verbindingen’ aan bij de Wet. De Woningwet (artikel 1 lid 2) benoemt de volgende verbindingen:

- *dochtermaatschappij*: dochtermaatschappij als bedoeld in artikel 24a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van een toegelaten instelling;
- *verbonden onderneming*: rechtspersoon of vennootschap:
 - a) welke een dochtermaatschappij is;
 - b) in welke een toegelaten instelling deelneemt in de zin van artikel 24c van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, of
 - c) met welke een toegelaten instelling anderszins een duurzame band heeft, waaronder mede wordt begrepen het hebben van stemrechten in de algemene vergadering van die rechtspersoon; niet zijnde een vereniging van eigenaars als bedoeld in afdeling 2 van titel 9 van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek. Conform Veegwet: artikel IX B;
- *woningvennootschap*: na bewerkstelling van een juridische scheiding overeenkomstig hoofdstuk IV, afdeling 3, paragraaf 5, met een toegelaten instelling verbonden onderneming;
- *samenwerkingsvennootschap*: vennootschap onder firma of commanditaire vennootschap, door een toegelaten instelling overeenkomstig bij algemene maatregel van bestuur daarover gegeven voorschriften aangegaan met een of meer andere toegelaten instellingen die alle in dezelfde gemeenten als die toegelaten instelling feitelijk werkzaam zijn, behoudens het bepaalde bij en krachtens artikel 21, vijfde lid.

Er is sprake van een ‘duurzame band’¹ wanneer:

- de toegelaten instelling stemrechten heeft in de algemene vergadering;
- en/of wanneer er sprake is van een bestuurlijke band of financiële band, met dien verstande dat het uitsluitend verstrekken van financiering niet voldoende is om van een duurzame band te kunnen spreken;
- en/of wanneer de duurzame band uit de statuten van de verbinding (bijvoorbeeld een dochterstichting) kan worden afgeleid;
- en/of wanneer er sprake is van een duurzame band als bedoeld in artikel 2:24c lid 1 BW. Uit de memorie van toelichting op dat artikel kan worden afgeleid dat er een oogmerk moet bestaan om duurzaam verbonden te zijn ten dienste van de eigen werkzaamheid. Hiermee wordt e.e.a. afgebakend ten opzichte van de “eenvoudige belegging”;
- en/of wanneer er sprake is exclusieve invloed op de benoeming van het bestuur van de verbinding;
- en/of wanneer er sprake is van bezit van 100% van de aandelen.

Onder duurzame band wordt *niet* verstaan uitsluitend het hebben van een langdurige contractuele relatie.

Toevoeging GroenWest:

De uit de Woningwet afgeleide definitie van “een duurzame band” is zo breed dat bijna alle relaties tussen GroenWest en andere rechtspersonen of vennootschappen onder de reikwijdte vallen. GroenWest kiest er voor de definitie aan te scherpen en uit te gaan van de verbindingen waarover we ook verantwoording afleggen in onze jaarstukken. Lidmaatschappen, ook al is er sprake van stemrecht, vallen daarmee buiten onze definitie. Denk aan ons lidmaatschap aan de Stichting Utrechtse Woningcorporaties. SWRU, KWH of Aedes.

¹. Zie : bijlage 4 bij de Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015 (Accountantsprotocol RTiV 2015)

2.2 Doel van het verbindingsstatuut

In het verbindingsstatuut is het toetsingskader vastgelegd dat door GroenWest wordt gehanteerd bij het aangaan, onderhouden en ontbinden van verbindingen. Ook geeft het verbindingsstatuut kaders voor de wijze waarop het toezicht (Governance) op de verbindingen wordt georganiseerd. Het verbindingsstatuut voorziet in de volgende doelstellingen:

- geven van kaders voor het inrichten van verbindingen;
- het borgen dat de verbinding duurzaam voldoet aan de wettelijke bepalingen;
- het bieden van een afwegingskader aan RvC en bestuurder;
- het verschaffen van inzicht en verantwoording aan de RvC;
- het bevorderen van eenheid van toezicht en governance voor alle verbindingen van GroenWest.
- het kunnen dienen als verantwoording en bieden van inzicht aan alle stakeholders (waaronder: GroenWest, Aw, WSW, gemeenten, huurdersorganisaties, samenwerkingspartners);
- dit alles in om (toekomstige) risico's te beperken bij het aangaan, beheren en beëindigen van verbindingen.

2.3 Positionering van het verbindingsstatuut

Het verbindingsstatuut maakt onderdeel uit van de governance-structuur van GroenWest en is gebaseerd op onze statuten. De vele aspecten van het onderwerp verbindingen zijn niet goed te vangen in een allesomvattend regelend kader. Afwijkingen ten opzichte van het toetsingskader zijn dan ook mogelijk, maar vereisen in het besluitvormende proces altijd een aanvullende motivering.

2.4 Vaststelling, goedkeuring en wijziging van het verbindingsstatuut

Het verbindingsstatuut wordt opgesteld door het bestuur en ter goedkeuring voorgelegd aan de RvC. Wijzigingen kunnen alleen worden doorgevoerd na goedkeuring van de RvC van GroenWest, conform de statuten van GroenWest.

2.5 Versiebeheer en evaluatie

De bestuurssecretaris is verantwoordelijk voor het opstellen en actueel houden van het verbindingsstatuut. De evaluatie van de werking van het verbindingsstatuut geschiedt elke drie jaar of zoveel eerder als door wijziging van regelgeving noodzakelijk is of het bestuur noodzakelijk acht. Deze evaluatie wordt uitgevoerd door de bestuurssecretaris en de bedrijfscontroller. De RvC kan de accountant vragen aandacht te besteden aan de naleving van dit statuut in haar controlerapportage.

3. Aangaan van verbindingen (Aedes model)

Voorafgaand aan het aangaan van een verbinding door GroenWest heeft de minister (Autoriteit Wonen) goedkeuring gegeven, Het moment van 'aangaan' van de verbinding, is het moment waarop GroenWest formeel gaat participeren in de rechtspersoon of vennootschap; bij de oprichting van een dochter-BV is dat het moment waarop de oprichtingsakte bij de notaris is gepasseerd. Voor een verbinding met een NV of BV geldt bovendien:

De toegelaten instelling verbindt zich, conform artikel 21 lid 1:

- a) uitsluitend met een naamloze vennootschap als bedoeld in artikel 64 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, als de statuten van die naamloze vennootschap uitsluitend aandelen op naam kennen, een blokkeringsregeling bevatten en niet toelaten dat met medewerking van de vennootschap certificaten aan toonder worden uitgegeven, en
- b) uitsluitend met een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid als bedoeld in artikel 175 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, als de statuten van die besloten vennootschap een blokkeringsregeling bevatten.

3.1 Reden aangaan verbinding

Aan het afsplitsen van een activiteit in een verbindingenstructuur c.q. losse verbinding, liggen altijd één of meerdere overwegingen ten grondslag. Leidend principe hierbij is dat GroenWest het aangaan van een verbinding met een andere rechtspersoon of vennootschap doet in het belang van de volkshuisvesting (conform BTiV 8 lid 1 A). GroenWest hanteert daarbij als uitgangspunt dat zij géén verbindingen aangaat tenzij dit noodzakelijk is om een samenwerking met andere partijen aan te gaan of voor risicobeheersing. Denk daarbij aan:

- *Wettelijke bepaling*: verplichtingen vanuit wet- en regelgeving over het elders onderbrengen van activiteiten, bijvoorbeeld niet-DAEB activiteiten.
- *Risicobeheersing*: in plaats van GroenWest is de nieuwe rechtspersoon aansprakelijk met het eigen kapitaal en beperkt het risico van GroenWest zich tot de kapitaaldeelname.
- *Samenwerking*:
 - o met commerciële partijen: in sommige situaties kan de samenwerking met andere partijen zo beter worden vormgegeven;
 - o met andere corporaties (o.a. shared service center voor back office activiteiten).
- *Fiscale overweging*: waarmee fiscale optimalisatie uit hoofde van vennootschapsbelasting of omzetbelasting kan worden gerealiseerd.
- *Transparantie*: als activiteiten met en/of voor derden worden uitgevoerd, kan het afsplitsen van dergelijke activiteiten de transparantie (kosten, resultaten en aansturing) vergroten.

3.2 Kadere aangaan verbindingen

GroenWest hanteert bij het aangaan van verbindingen naast de wettelijke kadere ook haar eigen interne kadere:

- GroenWest gaat geen verbindingen aan, tenzij noodzakelijk.
- Bij een dochter geldt dat inrichting van de organisatie, planning en control, etc. naar analogie plaatsvindt van GroenWest. Bij andere vormen is dit afhankelijk van het belang dat GroenWest heeft in deze verbinding.
- Geborgd is dat de aparte rechtspersoon (en niet GroenWest), de verplichtingen met de derden is aangegaan.
- Alle verplichtingen over en weer worden contractueel vastgelegd. Te denken valt aan leningsovereenkomsten, dienstverlening etc.

3.3 Besluitvormingsdocument

De overwegingen om activiteiten onder te brengen in een verbinding werkt GroenWest uit in een besluitvormingsdocument. Hierin staan tenminste de volgende punten

- de reden om de verbinding aan te gaan;

- aard van de activiteiten;
- strategische doelstelling met de activiteiten;
- samenwerkingspartners en afspraken;
- soort verbinding;
- voorstel voor de inrichting van de verbinding (organisatie, planning en control);
- fiscale consequenties;
- risicobeheersing / afbakening;
- mogelijkheden tot exit uit de verbinding;
- toetsing soliditeit van de samenwerkingspartner (oordeel financiële positie en reputatie).
- het ingevulde toetsingskader verbindingen GroenWest (zie bijlage 3).

Daarnaast levert GroenWest een aantal stukken aan conform artikel 8 BTIV die nodig zijn voor goedkeuring door de minister.

3.4 Goedkeuringsvereisten Minister aangaan verbinding

Het Besluitvormingsdocument wordt ter goedkeuring aan de RvC voorgelegd waarna goedkeuring aan de Minister en WSW wordt gevraagd. Bij het verzoek tot goedkeuring bij de minister houdt GroenWest rekening met de volgende wettelijke bepalingen, conform Woningwet artikel 21 lid 2:

- het verzoek houdt in dat toepassing wordt gegeven aan artikel 50a, eerste lid: de in het belang van de huurders van haar woongelegenheden werkzame huurdersorganisaties en bewonerscommissies, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel f respectievelijk g, van de Wet op het overleg huurders verhuurder, de toegelaten instelling hebben medegedeeld of zij met de verbinding instemmen;
- de statuten van de rechtspersoon of de akte van de vennootschap met welke de toegelaten instelling voornemens is zich te verbinden voldoen aan artikel 23 of aan de bij algemene maatregel van bestuur daarover gegeven voorschriften;
- de financiële continuïteit van de toegelaten instelling of die rechtspersoon of vennootschap voldoende is gewaarborgd; deze is voldoende geborgd als de financiële middelen van GroenWest of rechtspersoon of vennootschap voldoende zijn om hun voorgenomen werkzaamheden te kunnen verrichten (conform BTIV 10 lid 1);
- GroenWest voornemens is die rechtspersoon of vennootschap geenszins vermogen te verschaffen dan door middel van het storten van aandelenkapitaal of het verstrekken van een lening overeenkomstig bij of krachtens algemene maatregel van bestuur daarover te geven voorschriften en;
- de toegelaten instelling voornemens is zich in generlei opzicht garant te stellen voor die rechtspersoon of vennootschap.

4. Wettelijke kaders beheer verbindingen (Aedes-model)

Voor het beheer van onze bestaande verbindingen gelden de onderstaande wettelijke kaders.

4.1 Actieve informatieplicht

Voor zover het bestuur van de toegelaten instelling de Minister niet al schriftelijk mededeling heeft gedaan over de aan deze werkzaamheden ten grondslag liggende omstandigheden, stelt de RvC de Minister schriftelijk op de hoogte van zijn werkzaamheden ter uitoefening van zijn taak:

- a) als sprake is van een onoverbrugbaar geschil tussen de toegelaten instelling en een dochtermaatschappij;
- b) als sprake is van liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen in een dochtermaatschappij.

Het Bestuur en / of RvC van de dochtermaatschappijen zullen de RvC direct schriftelijk op de hoogte stellen als er sprake is van liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Conform BTiV 29. en veegBTiV artikel 1 J.

4.2 Financiële continuïteit in geding

Als naar het oordeel van het bestuur een met haar verbonden onderneming, de financiële middelen ontbreken om haar werkzaamheden te kunnen voortzetten, meldt het dat onverwijld aan de Minister en het WSW. Conform Woningwet 29 lid 1.

Het bestuur van een dochtermaatschappij doet onverwijld, op diens verzoek of eigener beweging, aan de RvC of de Minister mededeling van alle feiten en omstandigheden met betrekking tot welke het voor dat bestuur duidelijk is of redelijkerwijs duidelijk zou moeten zijn dat zij van invloed kunnen zijn op het door GroenWest op te stellen saneringsplan of voornemen. Conform Woningwet 29a lid 1.

4.3 Benoemingsvereisten

Degene die voor benoeming in RvC² van een dochtermaatschappij wordt pas benoemd nadat hij een verklaring heeft overgelegd, die inhoudt dat hij niet eerder een bestuurlijke of toezichthoudende functie heeft bekleed bij enige rechtspersoon of vennootschap die op het maatschappelijke belang gerichte werkzaamheden verricht ten aanzien waarvan, als gevolg van zijn handelen of nalaten, een aanwijzing of maatregel is opgelegd en dat hij nooit voor een financieel-economisch delict is veroordeeld. Conform Woningwet 30 lid 7.

4.4 Verslaglegging

Om te kunnen voldoen aan de verslaggingsvereisten wil GroenWest tijdig beschikken over het definitieve jaarverslag van de verbonden ondernemingen en moet ent in het kader van consolidatie ook inhoudelijk de verslagleggingsvereisten van de verbonden ondernemingen, waar wij overwegende zeggenschap hebben, te voldoen aan een aantal wettelijke bepalingen, opgenomen in de Woningwet. Conform Woningwet artikel 35, lid 1,2,3, en 36 lid 4 en 36 a. lid 4. Deze eisen zijn:

- de verbonden ondernemingen stelt jaarlijks een jaarrekening op, en deze wordt vastgesteld binnen zes maanden na afloop van het betrokken boekjaar van de toegelaten instelling. Als de vaststellingstermijn bij Ministeriele regeling van GroenWest wijzigt, wijzigt ook de termijn van vaststelling voor de verbonden ondernemingen mee;
- vaststelling van de jaarrekening van de verbonden onderneming strekt niet tot kwijting aan een bestuurder onderscheidenlijk commissaris;
- in de jaarrekening van de verbonden onderneming waardeert het bestuur, de onroerende zaken en hun onroerende en infrastructurele aanhorigheden tegen de actuele waarde;
- de verbonden ondernemingen verstrekken alle informatie die de toegelaten instelling nodig heeft om te voldoen aan de verantwoordingsvereisten;

² Overigens is het instellen van een RvC bij een dochtermaatschappij niet verplicht.

- de verbonden ondernemingen zal op eerste verzoek van GroenWest, de accountant van GroenWest volledig toegang verschaffen tot zijn administratie en zijn eigen accountant opdragen aan dit onderzoek mee te werken;
- het jaarverslag van de verbonden onderneming omvat een uiteenzetting van de werkzaamheden, met uitzondering van de ondernemingen van welke GroenWest minder dan 2% van de aandelen houdt. GroenWest kan hierover aan de verbonden ondernemingen aanvullende eisen stellen.

4.5 Werkdomein verbonden ondernemingen

GroenWest heeft bij het vaststellen van dit verbindingsstatuut géén verbonden ondernemingen waarvan zij *enig* aandeelhouder is.

De wettelijke bepalingen hiervoor zijn:

- De, voor zover zij werkzaam zijn op het gebied van de volkshuisvesting, verbonden ondernemingen zijn uitsluitend feitelijk werkzaam in gemeenten in Nederland, in gemeenten in de directe nabijheid van Nederland of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Conform Woningwet artikel 40.
- De met GroenWest verbonden ondernemingen van welke zij de enige aandeelhouder zijn en de samenwerkings-vennootschappen zijn uitsluitend werkzaam op het gebied van de volkshuisvesting. Als een toegelaten instelling een deel van de aandelen van een met haar verbonden onderneming houdt, is die onderneming, overeenkomstig bij of krachtens algemene maatregel van bestuur daarover te geven voorschriften, ten minste naar rato van dat deel werkzaam op het gebied van de volkshuisvesting. Conform Woningwet artikel 45 en de daaraan gerelateerde artikelen in de BTiV en RTiV.
- Een verbonden onderneming voldoet in een kalenderjaar aan artikel 45, eerste lid, tweede volzin, van de wet, als zij over dat jaar een percentage van haar omzet genereert uit werkzaamheden op het gebied van de volkshuisvesting, dat ten minste gelijk is aan het percentage van haar aandelen dat een toegelaten instelling in haar houdt. Conform BTiV artikel 46.
- De verbonden ondernemingen verstrekken GroenWest een overzicht van voorgenomen werkzaamheden, waaruit de gemeenten waar zij feitelijk werkzaam is kunnen afleiden welke werkzaamheden op hun grondgebied zijn voorzien, en welke bijdrage daarmee is beoogd aan de uitvoering van het volkshuisvestingsbeleid dat in die gemeenten geldt. Het overzicht heeft betrekking op de eerstvolgende vijf kalenderjaren. Conform Woningwet artikel 43 lid 1. Vrijgesteld zijn hiervan de met de toegelaten instelling verbonden ondernemingen van welke zij minder dan 2% van de aandelen houdt. Conform BTiV artikel 39 lid 3.

4.6 Dienstverlening

GroenWest heeft geen dochtermaatschappijen waaraan zij diensten verleend behoeve van de bedrijfsvoering of administratie of van toegelaten instellingen of hun dochtermaatschappijen. Conform Veegwet artikel IX y.

4.7 Reglement financieel beleid en beheer

De verbonden ondernemingen voeren een zodanig financieel beleid en beheer, dat de financiële continuïteit niet in gevaar wordt gebracht. Conform 55a lid 1.

Verbonden ondernemingen stellen daartoe een reglement op, waarin zij in elk geval opneemt binnen welke grenzen de aan haar financiële beleid en beheer verbonden risico's aanvaardbaar zijn, en welk beleid zij beoogt te voeren ingeval haar financiële continuïteit in gevaar komt of dreigt te komen. Conform 55 a lid 2 en Veegwet artikel IX GG.

4.8 Goedkeuring vervreemding van aandelen

GroenWest dient een verzoek ter goedkeuring in bij de Minister over:

- a) het vervreemden door de corporatie van aandelen in een dochtermaatschappij en;
- b) overdracht of overgang van de door de corporatie in stand gehouden onderneming dan wel een overwegend deel van die onderneming aan een derde. Conform Woningwet artikel 27 lid 1.

GroenWest vervreemdt aandelen aan anderen dan toegelaten instellingen, enkel als:

- a) die vervreemding niet ertoe leidt dat de financiële continuïteit van de toegelaten instelling niet langer is gewaarborgd;
- b) die vervreemding geschiedt in principe tegen een prijs die voldoende overeenkomt met de intrinsieke waarde;
- c) de corporatie een lening of een garantie aan de dochtermaatschappij heeft verstrekt of voor haar schulden aansprakelijk is, en die vervreemding niet ertoe leidt dat zij de helft of minder van de stemrechten in de algemene vergadering van de dochtermaatschappij overhoudt en
- d) degene aan wie wordt vervreemd hem een verklaring over het gedrag als bedoeld in artikel 28 van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens kan overleggen. Conform BTIV 28 lid 1.

5. Beheer van verbindingen bij GroenWest

5.1 Toetsingskader en periodieke (beleids)evaluatie verbindingen

GroenWest gaat alleen verbindingen aan als dat noodzakelijk is. We beschikken nu over een beperkte verbindingenstructuur. We willen onze verbindingen zorgvuldig kunnen beheren en gebruiken daarvoor een toetsingskader, zie bijlage 3. Dit gaat op hoofdlijnen in op een aantal relevante (beheers)aspecten. De criteria uit het toetsingskader zijn hetzelfde gebleven als in het verbindingenstatuut uit 2013. Alleen is het gebruik meer in verhouding gebracht met onze beperkte, lichte, verbindingen structuur. Bij aangaan van de verbinding benoemen we welke criteria uit het toetsingskader en financiële ratio's nodig zijn voor adequate beheersing. We gaan over tot maatwerk en toetsen alleen de relevante criteria.

Iedere twee jaar evalueert het bestuur de verbindingen. Gekeken wordt of verbinding nog bijdraagt aan de realisatie van de beleidsuitgangspunten waarvoor ze zijn aangegaan en of die beleidsuitgangspunten nog geldig zijn (periodieke beleidsevaluatie). Daarnaast wordt getoetst in hoeverre belang en risico van de verbinding in verhouding zijn en wordt voldaan aan het toetsingskader.

De uitkomsten van de periodieke evaluatie worden aangeboden aan de Raad van Commissarissen. Eventuele besluitvorming naar aanleiding van de evaluatie geschiedt door het bestuur, waar nodig onderworpen aan goedkeuring van de RvC en Minister.

5.2 Belang van de verbinding en eisen aan beheersing

GroenWest deelt haar verbindingen in naar mate van zeggenschap en/of materieel, financieel belang in de verbinding. Bij een grotere zeggenschap heeft GroenWest ook meer sturingsmogelijkheden. GroenWest heeft nu geen verbindingen met overwegende zeggenschap. Bij deelname aan een verbinding met zeer beperkte invloed zijn de beïnvloedings- en sturingsmogelijkheden feitelijk beperkt tot het moment van het aangaan van de verbinding. De risicoschatting (financieel en imago) zijn onderdeel van het traject bij het aangaan van een verbinding en onze tweejaarlijkse evaluatie.

	Mate van zeggenschap en/of materieel, financieel belang in de verbinding.	Beheersing
1	overwegende zeggenschap en/of materieel of financieel belang > 50% van het totaal	<ul style="list-style-type: none">- Bij het aangaan van de verbinding de toetsingscriteria en te hanteren normen benoemen.- Verbinding met volledige aansprakelijkheid. Deze loopt mee binnen de reguliere P&C cyclus van GroenWest. (management control framework).- Iedere twee jaar evaluatie criteria toetsingskader.
2	zeggenschap en/of materieel of financieel belang > 20% en <50% van het totaal	<ul style="list-style-type: none">- Bij het aangaan van de verbinding de toetsingscriteria en te hanteren normen benoemen.- Iedere twee jaar evaluatie criteria toetsingskader.
3	géén invloed van betekenis: zeggenschap en/of materieel of financieel belang < 20% van het totaal	<ul style="list-style-type: none">- Bij het aangaan van de verbinding de toetsingscriteria en te hanteren normen benoemen.- Iedere twee jaar evaluatie criteria toetsingskader.

5.3 Financieel beleid en soliditeit samenwerkingspartners

De wet schrijft voor dat een corporatie haar financiële continuïteit dient te waarborgen. Hiervoor heeft GroenWest de kaders uitgewerkt in haar ondernemingsplan, financiële meerjarenbegroting en jaarplan. In het Treasurystatuut staat onder welke condities financiering, garanties en zekerheden mogen worden verstrekt. Deze bepalingen worden ook toegepast voor de verbindingen van GroenWest.

5.4 Accountantscontrole

GroenWest volgt de wettelijke regels voor de accountantscontrole. Het al of niet controleplichtig zijn verschilt per verbinding.

5.5 Het beëindigen van een verbinding

Een besluit van het Bestuur van GroenWest tot het verbreken van al dan niet duurzame samenwerking van GroenWest met een andere rechtspersoon of vennootschap is onderworpen aan voorafgaande goedkeuring van de RvC en de minister. Daarbij zal, wanneer de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) van toepassing is en de adviesplicht geldt, het besluit ook worden voorgelegd aan de OR. Wanneer een verbinding niet langer de activiteiten verricht waarvoor zij is opgericht en er geen alternatieve activiteiten in de verbinding gestart worden (slapende verbinding), wordt deze geliquideerd. In plaats van liquidatie kan GroenWest ervoor kiezen om de participatie in de verbinding op een andere wijze te beëindigen, bijvoorbeeld door verkoop van de verbinding. E.e.a. uiteraard met in acht nemen van de wettelijke voorschriften.

5.6 Integriteit

Het integriteitsbeleid van GroenWest kent verschillende voorzieningen en maatregelen die het integer handelen binnen de organisatie bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn onder andere het Integriteitsbeleid en de Klokkeluidersregeling. Het integriteitsbeleid van GroenWest geldt ook voor haar dochterondernemingen. In afzonderlijke samenwerkingsovereenkomsten met de desbetreffende partners kunnen nadere afspraken gemaakt voor de wederzijdse verantwoordelijkheden welke toezien op het integer handelen, zolang deze niet strijdig zijn met de Integriteitcode van GroenWest.

6. Inrichting van verbindingen bij GroenWest

6.1 Organisatorische en administratieve inrichting: verbindingendossier

Bij het aangaan van een verbinding hoort een voorstel voor de inrichting van de verbinding (organisatie, planning en control). De informatie over verbindingen ligt vast in een verbindingendossier. De verantwoordelijkheid voor het beheer hiervan is belegd bij de eigenaar van de respectievelijke verbinding. Het verbindingendossier kent een permanent en een dynamisch deel (bijlage 2).

6.2 Procuratie en tekenbevoegdheid

Bij elke verbinding worden duidelijke afspraken gemaakt en vastgelegd over procuratie en tekenbevoegdheid, waarbij rekening wordt gehouden met het specifieke risicoprofiel van de verbinding.

6.3 Risicomanagement

Op basis van het risicomanagement van GroenWest wordt bepaald wat het risicoprofiel is en wordt tweejaarlijks bij de evaluatie vastgesteld door het bestuur wat het risicoprofiel is.

Dit gebeurt ook voorafgaand aan het aangaan van elke nieuwe verbinding. Het toetsingskader bevat de uitgangspunten voor het opstellen van het risicoprofiel.

Wanneer een verbinding een te hoog risicoprofiel heeft, onderneemt het Bestuur stappen om dit terug te brengen. Als alternatief voor het terugbrengen van het risicoprofiel van de verbinding kan het Bestuur ervoor kiezen om de verbinding te vervreemden, een fusie met een derde aan te laten gaan of te liquideren.

6.4 P&C-cyclus

GroenWest werkt met een Planning en Control cyclus (P&C-cyclus). Door het toepassen van deze cyclus kan GroenWest op een gestructureerde manier werken aan beleidsvorming, risicomanagement, sturing en verantwoording. De P&C-cyclus van een verbinding sluit in principe aan op de cyclus van GroenWest.

P&C-cyclus bij een dochteronderneming

Bij dochterondernemingen (met overwegende zeggenschap) wordt de P&C-cyclus, evenals de administratieve organisatie en interne controle of beheersing (AO/IC) gelijkluidend georganiseerd aan die van GroenWest zodat de resultaten verwerkt kunnen worden in de betreffende geconsolideerde documenten van GroenWest. De cyclus staat borg voor een adequate verantwoording van de behaalde resultaten. De informatievoorziening moet minimaal het volgende te bevatten:

- businessplan voor de in de verbinding te ondernemen activiteiten;
- begroting;
- jaarlijkse verantwoording door middel van de jaarrekening.
- managementrapportages over de voortgang inclusief risicoanalyses en rapportage van eventuele afwijkingen en bijstellingen;
- een accountantsverklaring bij de jaarrekening van de verbinding.

P&C-cyclus bij Joint Ventures en minderheidsbelangen

Bij joint ventures en minderheidsdeelnemingen kan de P&C-cyclus en de AO/IC anders zijn gestructureerd en gepland dan bij GroenWest, aangezien GroenWest hier geen beslissende zeggenschap heeft. Als uitgangspunt geldt dat de eigen regels van GroenWest als toetsingskader dienen voor de beoordeling van de vastgelegde afspraken. Voor zover GroenWest geen overwegende mate van zeggenschap heeft in een verbinding, dienen in de samenwerkingsovereenkomst of de aandeelhoudersovereenkomst afspraken gemaakt te worden over de wijze waarop de P&C-cyclus vormgegeven zal worden. Er worden sluitende afspraken gemaakt over de tijdstippen waarop voor GroenWest relevante documenten aangeleverd worden en hoe de AO/IC is ingericht. De P&C-cyclus van GroenWest is hiervoor maatgevend.

7. Governance- en Toezichtstructuur bij GroenWest

7.1 Governance-structuur

Met het verbindingsstatuut geeft GroenWest invulling aan de Governancecode voor woningcorporaties 2015. Het maakt onderdeel uit van de governance-structuur van GroenWest en is onlosmakelijk verbonden met de statuten van de stichting, het Reglement RvC, het Reglement Bestuur, het Reglement Financieel beleid en beheer (met daarin treasurystatuut en het investeringsstatuut).

7.2 Toezicht

Bij de verbindingen waar GroenWest een meerderheidsaandeel in heeft en die verbinding een eigen RvC heeft, vormt de RvC van GroenWest ook de RvC van de verbinding en dienen de governance vereisten voor GroenWest (ook) te gelden voor de verbinding. De corporaties en haar dochtermaatschappijen staan onder toezicht van de Autoriteit woningcorporaties (bijlage 6).

7.3 De rol van de RvC van GroenWest bij verbindingen

Hieronder is de rol van de RvC van GroenWest weergegeven bij haar verbindingen.

Formulering van uitgangspunten en randvoorwaarden:

- *Jaarplan / activiteitenplan en begroting*: eenmaal per jaar, goedkeuring RvC.
- De RvC keurt het activiteitenplan en de jaarbegroting goed met daarin opgenomen de financiële vertaling van bestaande en eventuele begrote (nog niet goedgekeurde) verbindingen.
- *Meerjarenbegroting*: eenmaal per jaar, goedkeuring RvC, met daarin opgenomen de consequenties van bestaande verbindingen voor deze meerjarenbegroting.
- *Goedkeuring van het Verbindingsstatuut*: goedkeuring initieel en bij elke herziening / evaluatie eens in de drie jaar

Verbindingen:

- *Aangaan van alle verbindingen*: goedkeuring besluit bestuurder door RvC, goedkeuring minister
- *Verbreken van alle verbindingen*: goedkeuring besluit bestuurder door RvC, goedkeuring minister.

Verantwoordingsdocumenten:

- *Tweejaarlijkse evaluatie van alle verbindingen*: tweejaarlijks, ter informatie, met daarin opgenomen een oordeel of de verbindingen nog passen binnen de strategie en koers van GroenWest (beleidsevaluatie)
- *Driejaarlijkse evaluatie werking verbindingsstatuut*: elk jaar, ter informatie, een rapportage betreffende de naleving van het verbindingsstatuut, opgesteld door de bedrijfscontroller Control.
- *Kwartaalrapportage*: elk kwartaal, ter informatie, met daarin vermelding van belangwekkende informatie aangaande verbindingen
- *Jaarstukken*: elk jaar, ter goedkeuring, met daarin vermelding van minimaal de verplichte informatie aangaande verbindingen.

Bijlage 1 Verbindingenstructuur GroenWest

Naam verbinding	Zeggenschap	Eigenaar
CV Uithof III	Zeer beperkte invloed	Manager Financiën en Bedrijfsvoering
Digh	Zeer beperkte invloed	Manager Financiën en Bedrijfsvoering
Woningnet	Zeer beperkte invloed	Manager Wonen & Vastgoed
Coöperatie Smart Finance	Zeer beperkte invloed	Manager Financiën en Bedrijfsvoering
Stichting Servicepunten De Ronde Venen	Gemiddelde invloed	Directeur-bestuurder

* De RvC heeft besloten de verbinding Stichting Servicepunten De Ronde Venen te beëindigen uiterlijk per 1 juli 2017.

Bijlage 2 Verbindingendossier GroenWest

GroenWest legt de informatie over haar verbindingen vast in een verbindingendossier. De verantwoordelijkheid voor het beheer van de verbindingendossier(s) is belegd bij de bestuurssecretaris/control. Het verbindingendossier kent een permanent deel (niet jaarlijks terugkerend) en een dynamisch deel (jaarlijks, terugkerend)

Het permanente deel van de administratieve inrichting is voor alle categorieën verbindingen hetzelfde en bestaat minimaal uit:

- het bestuursbesluit voor het aangaan van de verbinding;
- goedkeuring van de minister
- doelstelling van de verbinding;
- motivatie voor aangaan verbinding;
- financieel en bestuurlijk belang van GroenWest in verbinding;
- financieringsovereenkomsten;
- risicoanalyse;
- fiscale en juridische grondslag van verbinding;
- organisatorische inbedding;
- vastgelegde governance structuur (waar deze afwijkt van die van GroenWest);
- beoordeling van de (eventuele) samenwerkingspartner op o.a. financiële soliditeit en reputatie;
- de statuten en/of reglementen van de verbinding en/of samenwerkingsovereenkomsten waarop de verbinding is gebaseerd;
- inschrijving KVK en procuratieregelingen (als aanwezig);
- looptijd van de voorgenomen samenwerking.

Het dynamische deel bestaat voor alle categorieën verbindingen minimaal uit:

- begroting en jaarplannen;
- garanties en zekerheden (bijvoorbeeld concern- en bankgaranties);
- vastgestelde jaarrekening;
- jaarstukken (jaarrekening en jaarverslag)
- notulen Aandeelhouders- of deelnemersvergadering.
- indien van toepassing: opvolging publicatie vereisten
- indien van toepassing: het accountantsrapport bij de jaarrekening;
- de tweejaarlijkse evaluatie van de verbinding.

Bijlage 3 Toetsingskader verbindingen GroenWest

Bij het aangaan en bij de periodieke evaluatie worden per verbinding de relevante indicatoren bekeken. Het doel is het beoordelen van de aard van de activiteiten nog voldoet aan het doel dat GroenWest heeft met de verbinding en de kwaliteit van de financiële en administratieve organisatie van de verbinding. Per verbinding zijn de relevante indicatoren benoemd (mede afhankelijk van de aard van de verbinding).

Omschrijving	CV Uithof III	DIGH	Smart Finance	Woning Net	Servicepunt Ronde Venen
Mate van zeggenschap: aandeel GW	aandeel 10,55%	<10%	aandeel 2,2%	aandeel <1%	aandeel 25%
I Juridische structuur					
1 Samenwerking met <i>marktpartijen</i> in de vorm van een verbinding wordt vorm gegeven in een rechtspersoon om de aansprakelijkheid voor GroenWest te beperken.	nvt	nvt	nvt	nvt	X
2 Besluiten die binnen GroenWest ter goedkeuring aan het Bestuur en/of de RvC moeten worden voorgelegd, worden in de verbinding voorgelegd aan een orgaan waarin GroenWest is vertegenwoordigd	X	X	X	X	x
3 Statuten/Reglementen van de verbinding voldoen aan de voorwaarden die daaraan worden gesteld door de Governance Code	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
4 Voldoet de juridische structuur nog aan het doel van de verbinding	X	X	X	X	X
II Beoordeling samenwerkingspartners					
1 Aanwezigheid getekende samenwerkings-/ontwikkel-/realisatie overeenkomst.	nvt	nvt		nvt	ja, niet getekend
2 Er heeft een risicoanalyse/-beoordeling van de samenwerkingspartner plaatsgevonden voorafgaand aan de samenwerking.	X, ja	X, onbekend	X, ja	X, onbekend	X, onbekend
3 Eventuele wijzigingen bij de samenwerkingspartner worden betrokken bij de twee jaarlijkse actualisatie van de verbinding	X	X	X	X	X
III Verhouding activiteiten verbindingen met kerntaken GroenWest					
1 De activiteiten zijn in het belang van de volkshuisvesting	X	X	X	X	deels
IV Kwaliteit van de beleids- en bedrijfsvoering binnen de verbinding					
1 Het integriteitsbeleid van de verbinding is in lijn met dat van GroenWest	X	X	X	X	X
2 De (jaar) doelstellingen zijn SMART geformuleerd in een jaarplan/projectplan. Dit plan is actueel.	X	X	X	X	X
3 Er is binnen de verbinding een adequate verdeling van taken/bevoegdheden en verantwoordelijkheden die ook is vertaald in een procuratieregeling	X	X	X	X	X
4 Er heeft een toereikende fiscale toets plaats gevonden bij het aangaan van de verbinding.	X	X	X	X	X
V Risico's van de verbinding					
1 Voldoet de verbinding nog aan het doel waarvoor deze in het leven is geroepen?	X	X	X	X	X
2 Hoe wordt het risico op imagoschade voor GW ingeschat?	X	X	X	X	X

3	De verbinding heeft een actuele risicoanalyse opgesteld	X, ja	-	-	-	X, ja
4	GroenWest heeft een actuele risicoanalyse (incl. scenario's en financiële vertaling) opgesteld voor de verbinding en maakt gebruik van de risicoanalyse van de verbinding.	X	X	X	X	X
5	Het actuele risicoprofiel van de verbinding blijft binnen het maximale risico dat GroenWest aanvaardbaar acht	X	X	X	X	nee
V Financiële beheersing						
I						
1	Over het afgelopen boekjaar is een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen.	X			X	
2	Aan de eisen (publicatie, vaststelling, tijdige informatieverstrekking) van GroenWest rondom de jaarstukken van het afgelopen boekjaar is voldaan / is aannemelijk dat hieraan zal worden voldaan.	X	X	X	X	X
3	Recent (afgelopen boekjaar) is een actuele begroting opgesteld en goedgekeurd.	X	X	X	X	X

Vervolg bijlage 3: Financiële toets Verbindingen GroenWest

Bij het uitvoeren van de periodieke evaluatie worden per verbinding de relevante indicatoren bekeken.

Nr	Indicator	DIGH	Woningnet	CV Uithof	Smart Finance
1	Aandelenkapitaal en agio		x		x
2	Aandeel in aandelenkapitaal en agio		x		x
3	Eigen vermogen		x	x	x
4	Eigen vermogen +/- wettelijke reserve		x	x	x
5	Aandeel in eigen vermogen		x	x	
6	Vreemd vermogen				
7	Aandeel in vreemd vermogen				
8	Weerstandsvermogen (eigen vermogen inclusief voorziening)		x		x
9	Garantstelling	x			
10	Solvabiliteitsratio (eigen vermogen / totaal vermogen)		x	x	x
11	Current ratio (vlottende activa / kort vreemd vermogen)		x	x	x
12	Operationele kasstroom		x	x	x
13	Interestdekkingsratio			x	
14	Investeringskasstroom			x	x
15	Financieringskasstroom		x	x	x
16	Portefeuille projecten in ontwikkeling				
17	Deelnemingen				

Bijlage 4 Wettelijk kader: statuten verbindingen (Aedes model)

De statuten van de verbindingen moeten minimaal aan de bepalingen voldoen zoals hier opgenomen. Aangezien elke verbinding uniek is voor wat betreft doelstelling, omvang etc, zal per verbinding worden bezien welke aanvullende bepalingen gewenst zijn.

Wettelijke bepalingen

In de statuten van verbindingen worden/staan minimaal de volgende (wettelijke) bepalingen opgenomen:

- In de statuten of de akte van de verbonden onderneming wordt bepaald dat zij uitsluitend of mede werkzaam is op het gebied van de volkshuisvesting, en wordt dat gebied omschreven overeenkomstig het bepaalde bij en krachtens artikel 45. Conform Woningwet artikel 23 lid 1.
- De statuten van een naamloze vennootschap als bedoeld in artikel 64 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek of een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid als bedoeld in artikel 175 van dat boek, met welke een toegelaten instelling zich verbindt in de zin van artikel 21:
 - ❖ a. bevatten geen bepalingen die afwijken van artikel 89 lid 1 tweede volzin, 92 lid 1, 105 lid 1, 135 lid 4, 198 lid 1, 201 lid 1 of 245 lid 1 van dat boek;
 - ❖ b. bevatten geen bepalingen als bedoeld in de artikelen 192 lid 1 aanhef en onder a en 242 lid 1 eerste volzin van dat boek;
 - ❖ c. bepalen dat de voorafgaande goedkeuring van de algemene vergadering van die naamloze of besloten vennootschap is vereist voor besluiten van haar bestuur over:
 - dienovereenkomstige aangelegenheden als die, bedoeld in artikel 26, eerste lid, onderdelen c en i;
 - het oprichten van een dochtermaatschappij of het deelnemen in een rechtspersoon of vennootschap in de zin van artikel 24c van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, en
 - het verstrekken van een lening aan of het zich in enigerlei opzicht garant stellen voor een dochtermaatschappij of een rechtspersoon of vennootschap als bedoeld onder 2° en
 - ❖ bepalen, als en zolang die naamloze of besloten vennootschap een dochtermaatschappij van de toegelaten instelling is, dat haar bestuur zich gedraagt naar de aanwijzingen van de algemene vergadering, welke bepaling in de statuten van die naamloze vennootschap kan worden beperkt tot aanwijzingen van die vergadering die de algemene lijnen van het te voeren beleid op nader in die statuten aangegeven terreinen betreffen. Conform Woningwet artikel 23 lid 2.
- De verbonden onderneming behoeft voor de wijziging van haar statuten, respectievelijk wijzigingen van haar statuten of akte, die betrekking hebben op haar werkzaamheden op het gebied van de volkshuisvesting, de goedkeuring van Onze Minister, en legt daartoe elke voorgenomen wijziging respectievelijk zodanige wijziging aan hem voor. Conform Woningwet artikel 23 lid 3.
- In de statuten van de dochter wordt rekening gehouden met de bepalingen uit de Woningwet en specifiek met Woningwet artikel 23 d, 23 e, 25 lid 4 sub c 1^e, 25 lid 5.

Bijlage 5 Wettelijk kader: extern toezicht (Aedes model)

De corporaties en haar dochtermaatschappijen staan onder toezicht van de Autoriteit woningcorporaties (A.w.).

Invulling toezicht

Het toezicht van de A.w. richt zich bij de dochtermaatschappijen op de volgende onderwerpen:

- a) de rechtmatigheid van het handelen en nalaten;
- b) de governance en de integriteit van beleid en beheer;
- c) het behoud van de financiële continuïteit;
- d) het beschermen van het maatschappelijk bestemd vermogen;
- e) de solvabiliteit en de liquiditeit;
- f) de kwaliteit van het financieel risicomanagement, het financieel beheer, de financiële aansturing en de financiële verantwoording.

Het toezicht omvat de volgende taken voor de dochtermaatschappijen:

- a) het risicogericht beoordelen van het beleid en beheer, en het aan hen doen toekomen van dat oordeel;
- b) het risicogericht beoordelen van het functioneren in het algemeen en;
- c) het desgevraagd en uit eigen beweging informeren van de Minister over ontwikkelingen over de dochtermaatschappijen die in het belang van het toezicht zijn, en het op grond daarvan doen van voorstellen.

Aanwijzing

De Minister kan in het belang van de volkshuisvesting een corporatie of een dochtermaatschappij een aanwijzing geven om een of meer handelingen te verrichten of na te laten. Mocht dit van toepassing zijn dan zullen GroenWest en haar dochtermaatschappijen deze aanwijzing opvolgen.

Conform Woningwet artikelen: 61 d, 61 e, 61 f, 61 g,

Bewindvoering

Als de corporatie of een dochtermaatschappij het belang van de volkshuisvesting ernstige schade berokkent, redelijkerwijs in die situatie geen verbetering te voorzien is en een andere daartegen gerichte maatregel dan het onder bewind stellen van die corporatie of dochtermaatschappij niet doeltreffender zou zijn, kan de rechtbank in het arrondissement waarin zij haar woonplaats heeft haar onder bewind stellen op een daartoe strekkend verzoek van de Minister. De Minister kan bij zijn verzoek personen voor benoeming tot bewindvoerder voordragen en voorstellen doen over hun beloning. Artikel 61d, eerste lid, tweede volzin, is ten aanzien van een samenwerkingsvennootschap als bedoeld in die volzin van overeenkomstige toepassing. Conform Woningwet artikelen: 61 h, 61 i, 61 j, 61 k, 61 l.